

GOTEH

Издавачка куќа Готен

contact@gotenpublishing.com

www.gotenpublishing.com

За издавачот: Билјана Ставрова-Алаѓозовска

Наслов на оригиналот: Die undankbare Fremde, Irena Brežná,
Copyright © 2012, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG,
Cologne/ Germany

Превод: Ксенија Чочкова

© фондација С.Фишер во име на Традуки

Лектура: Сузана В. Спасовска

Графичко уредување: Дејан Џингарски

Дизајн на корица: Капка

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ,
литературна мрежа, на која припаѓаат Сојузното министерство
за европски и меѓународни прашања на Република Австрија,
Министерството за надворешни работи на Сојузна Република
Германија, швајцарската фондација за култура ПроХелвеција,
КултурКонтакт Австрија, Гете Институтот Агенцијата за книги на
Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хватска,
Ресорот за култура на владата на кнежеството Лихтенштајн, како
и Фондацијата за култура на Лихтенштајн, Министерството за
култура на Албанија и фондацијата С.Фишер.

---

traduki™

ЦИП - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.112.2(494)-31

БРЕЖНА, Ирена

Неблагодарната туѓин(к)а / Ирена Брежна ; превод од
германски јазик Ксенија Чочкова. - Скопје : Готен, 2014. -
122 стр. ; 17 см. - (Contemporanea)

Превод на делото: Die undankbare Fremde / Irena Brežná

ИСБН 978-608-4625-41-4

I. Brežná, Irena види Брежна, Ирена

COBISS.MK-ID 97076490

Ирена Брежна
Неблагодарната туѓин(к)а

Превод од германски јазик:
Ксенија Чочкова

ГОТЕН
Скопје 2014

Ја оставивме зад нас нашата земја во познатата темнина и почнавме да ѝ се доближуваме на светлечката туѓина. „Колку многу светлина!“ извика мајка, како тоа да беше доказ дека возиме кон ведро иднина. Уличните канделабри не светкаа мрзливо портокалово како кај нас, туку сјаеја како рефлектори. Мајка беше исполнета со желбата да емигрира и не ги гледаше јатата комарци, бумбарчиња и ноќни пеперутки, кои зуеја околу главите на фенерите, се лепеа за нив, претаа со крилцата и ноџињата борејќи се за живот, сè додека привлечени од безмилосниот сјај не изгореа и не паднеа на чистата улица. А блескавата светлина на туѓината ги лапаше и свездите.

Во касарната нè сослуша еден капетан кој правеше повеќе јазични грешки. Не можеше да го изврти р-то, ниту пак да изговори *ž, l', t', dž, ñ, ô* и ги нагласуваше нашите имиња толку погрешно што јас не се препознав себеси во своето. Го напиша на еден формулар и му ги одзеде сите крилца и покривчиња:

„Овие украси не ви се потребни тука“.

Го пречкрта и мојот заоблен, женски завршеток, ми го даде презимето на татко ми и брат ми. Овие седеа немо тука и дозволија да се случи моето осакатување. Што требаше да започнам со голо-то, машко презиме? Се смрзнував.

Капетанот задоволно се навали наназад:

„Избегавте ли кај нас зашто тука има слобода на изразување на мислењето?“

Ние не го познававме овој долг збор. Дали сега моравме да му го кажеме на мажот своето мислење? За да му даде тој секому

кревет и волнена прекривка? Ако човек го каже своето мислење, тоа е како да сее раздор, тоа ќе го направи осамен, ќе заврши во самица.

Капетанот залудно го почека нашето сопствено мислење, потоа со сомнително низок тон рече:

„На која религија ѝ припаѓате?“

Се плашев дека мајка и татко ќе склучат пакт со Ѓаволот и ќе го воведат Господ во игра, но тие останаа безбожно верни и молчеа.

Тогаш мажот се сврте кон мене:

„Во што веруваш ти, девојче?“

„Во еден подобар свет.“

„Тогаш си на вистинското место кај нас. Срдечно добредојде!“

Ми намигна и ја запечати мојата судбина.

Една сува жена нè поведе низ долгите ходници. Нејзиниот сожалувачки поглед ме погали. Ја барав несреќницата на која ѝ беше упатен нејзиниот поглед, но светот беше празен. Оваа жена, која не беше ниту нашминкана ниту натапирана, имаше сочувство за мене! Си го опипав телото, сè уште беше цело. Тогаш почувствував како мојата душа накривува на патот до бегалскиот кревет. Таа беше тромава. А веќе ни ги врачја грубите карирани ќебиња. Во фискултурната сала седеа нашите сонародници на полски кревети. Во нивните очи го барав сопственото мислење, од кое сакаа да се ослободат, но најдов само заслепени ноќни пеперутки. Кога некој раскажуваше вицови за окупацијата, се појавуваше мојата загубена насмевка, која потоа веднаш преминуваше во солзи. Плачев за последниот виц од нашата диктатура. Сега требаше да живееме демократски и без шеги. Сонародниците зборуваа за непознатите земји, претпоставуваа каде било подобро. Здиплени какви што беа ги оставивме зад нас карираните ќебиња и одново тргнавме.

Она лудото во нашата приказна беше што нè беа препаднале нашите најдобри пријатели и во бегството од трупите на сојузниците ние се насукавме на непријателска земја. Пред полноќ стигнавме до еден град. Во еден хотел полн со бегалци добивме сопствена соба. Смеевме да го нарачаме само најевтиното јадење, но тоа не беше лошо, сигурно и најскапите јадења имаа блуткав вкус. Националните јадења на нашите баби тука важеа за нездрави. Имаше кашкавал, но не требаше да се зборува за тоа.

„Не дроби кашкавал“, рече учителот на јазичниот курс.

Таму се спријателив со мојата сонародничка Мара. Ѐ завидував на нејзиниот градник наполнет со памук. Таа беше добра другарка и украде еден и за мене. По јазичниот курс одевме да ги проценуваме алиштата што се вееја надвор на улицата, оставени сами како девојчиња-туѓинки, препуштени на грабежот. Сериозни, исушени жени во истуткани ленени панталони, ненакитени како моето ново машко презиме, поминуваа покрај нас, без да ги удостојат макар и со еден поглед миниздолништата од светлечки тафт и златно сјајните кадифени јакничкиња.

Мара рече:

„Тоа не се жени. Инаку би навалиле на облеките. Колку тажно што никој не ги сака“.

Откако Мара му нанесе срам на нашиот народ, р пишав во младинскиот дом: „Драга Мара, неправедно е што не можеш да ја видиш распродажбата. Миниздолништата имаат црвени ознаки на цените како крваво расплакани очи“.

Мара не се врати по три години туку по три недели. Судовите имаа распродажба на казни.

Раководителката на службата за преведувачи ја опоменува меѓународната армија јазични заработувачи на саатница:

„Само посредувајте, не вмешувајте се“.

Таа не виси во континенталниот процес, не го познава трескотот кога ќе се судрат културите. Пред секоја акција си врежувам: внимавај на себе, остави го брегот да си биде брег, не нуди се себеси како мост кој постојано стои на располагање, инаку ќе те газат и ќе те урнат. Биди јазичен ферибот. Превези ги патниците од другата страна, истовари ги и избриши ги нивните лица од памтењето.

Па сепак, останува нешто залепено од двата брега на жената-ферибот. Преведувам од три јазика. Кога ќе добијам налог, седнувам на велосипедот и низ шумот на тркалата погодувам од која земја ќе бидат моите денешни патници. Го сакам мигот кога човекот стои пред мене и ми го обелоденува јазикот. Често ги погодувам јазиците неколку секунди претходно. Според особеностите на устата, гледам од кои гласовни комбинации е обликувана. Потоа го поздравувам човекот, а во поздравот е скриен јазикот. Јазиците се суштества. Тие живеат меѓу нас, безделничат или танцуваат, тропат, запнуваат, шумолат. Ние ги храниме и облекуваме јазиците, за да се заситат или да бидат изветвени, да бидат недохранети или елегантно облечени. Кога ме боли главата, ги слушам внимателно гласовите. Еден раздразнет, пискав глас ми го сече мозокот надве, ги притискам очите од болка. Ако јазикот е мек, се капам во него и заздравувам.

Трудницата и нејзиниот маж седат во чекалницата на клиниката за гинекологија и јас го препознавам парот по неговата изгубеност. Им приоѓам со широка насмевка, но нивните лица веднаш покажуваат напнатост. Таму од каде што доаѓаат, насмевката во јавен простор е сомнителна. Кој се смешка, тој сака нешто. Жената е окована во својата состојба додека лежи на гинеколошкиот стол, а медицинската сестра со еден апарат

и зацврстува црни ремени околу нозете. Со денови не можам да ја заборавам трудницата, ја гледам пред себе, при сè што правам се грижам дали среде болките ќе го разбере зборот „туркајте“. Се обидувам да се смирам - но да, кога бабицата отсечно ќе извика: „Туркајте!“ родилката ќе го препознае зборот по жестокоста на извикот. Тогаш слушам вресок и шпицестотиот стомак спласнува. Во тој момент свони телефонот. Да дојдам веднаш во породилната сала.

Бабицата извикува:

„Отворот на матката веќе е осум сантиметри“ и ме испраќа надвор.

Пред дебелата врата во ходникот, лекарката набрзина го распрашува сопругот:

„Деформитети, близнаци, тројки во семејството?“

„Не.“

„Дијабетес? Проблеми со срцето?“

„Не, не.“

„Зема ли дроги? Како стојат работите со алкохолот? Пуши ли? Дали е депресивна?“

„Таа е здрава“, извикува тој гласно.

Ми се темни и занемувам. Отворот на матката што се шири ми го врза јазикот. Во кратки временски растојанија до нас продираат вресови, како на був. Одеднаш настапува тишина, потоа се слуша тивко цимолење.

Јас му се фрлам на мажот на врат:

„Успеа!“

Тој ги крева рацете кон небото:

„Господ нека ви ги исполни сите желби!“

Извлекува една лубеница од својот ранец и ми ја дава. Неговото лице е блескав лампион, образите се дујат, како да ги наполнил некој со гас за смеа, сега се оптегнуваат наместо сто-

макот во летното попладне. На една полица во породилната сала се збира плацентата во црно-црвени ридови, младата мајка лежи таму гола и мирна, нејзиниот стомак е широк, главата ѝ е свртена настрана. Новороденчето ги отвора очите.

Јас ги распуштам сите јазици и дома ја изедувам лубеницата.

Ние се затековме во едно предреволюционерно минато. Слоганите на сидовите не повикуваа да се укинат општествените слоеви, туку канеа да легнеш на душек со повеќеслоен сунѓер. Мажот што изгледаше сериозно на еден плакат, ветувајќи „Ние се грижиме за вас“, не покажуваше дека неговата грижливост мора да се купи. Една насмеана домаќинка со: „Најдоброто за вас“ нè присилуваше да клекнеме на колена на кујнскиот под за да го исполираме.

Мара се разбесни:

„Зар ја напуштивме нашата земја, за да добиеме слобода да бираме меѓу отровните средства за чистење?“

Немаше маса луѓе на која ќе можевме да ѝ се придружиме како некогаш на нашите демонстрации за слава на фабричкиот пролетаријат. Тука само двајца долгокоси го носеа транспарентот „Право на мрзливост“ и беа сериозни во тоа како при работа. Јас одев со Мара таму каде што луѓето радосно се туркаа заедно. Но, во киносалата имаше само неколку мажи. Бидејќи жените во оваа земја немаа право на избор, не одеа ни на кино. Филмот, во секој случај, воопшто не беше политички: две пријателки пиеја кафе со послужените колачи во дневната соба со еден маж и кога ги соблекоа своите градници, гледачите се поместија поблиску до нас. За време на научнофантастичната сцена, во која филмскиот јунак ги откопча своите панталони, ние истрчавме надвор.

Мара рече:

„Нема да дозволиме никој да нè покани на јадење колачиња“.

Но приватното, кое висеше насекаде на сидовите и столбовите, го гледавме само таму. Мештаните не им нудеа на туѓинците да си го искористат правото на мрзливост на своите тапацирани троседи. За тоа имаше слободен влез во една впечатлива зграда, која изгледаше како највисок суд, природно-историски музеј и главна железничка станица во едно. Тука на повеќе ката под стаклената купола без изложени работи со дискретни ознаки на цените. Најчесто некорисни, и згора на тоа шарени и од сите замисливи материјали, тие седеа господарски на престолот во светлината. Сведоштва на една висока култура. Преку селекција се развиле од една праоснова. Какво мноштво од видови и меѓувидови што настанало со мутација. Кај нас имаше – како при создавањето на светот – еден леб, еден кармин, една мајка, една партија, една конзерва со риба и многу ретко перлонски хулахопки.

Ќе беше ужасно спрема работите да се одлучиш за една и да го одбиеш со презир сето друго. Јас се тетеравев кон надвор, седнував на клупа во паркот и во мислите го кубев до ќелавост мојот хаос од желби, сè додека не останеше една единствена. Потоа се присилував на слепост, повторно влегував, но и кога не им обрнував внимание на работите, тие ме повикуваа кај себе. За да купува човек тука, мораше да биде слеп и глув. Пред затворањето на продавницата, си закопчав еден широк ремен. Остатокот од парите му ги подарив на еден маж, кој, исфрлен од предметите, седеше на тротоарот. Брадата му беше бабуњосана, неговото куче лежеше свиткано и мртво покрај една празна каленица, како предмет, во секој случај, без ознака на цената. Да беа бездомниците од шарена мазна пластика, ќе ги грабеа, нудеа и мазнеа до распродажба. Нивната несреќа беше што сè уште беа живи и не светеа.

Мара рече дека некаде имало поглед во внатрешноста на куќите, имало витрини во кои жените седеле во долна облека со околувратници и во чизми, како предмети. Мажите не ги ослободувале од оваа положба, туку само накратко ги изнајмувале и потоа повторно ги враќале назад. И жените не бегале, тие станале како предмети, се опредметиле. Бидејќи предметите во демократијата беа во мнозинство, имаа моќ и луѓето им служеа ним и ги фалеа со бројката 9,99 и нејзините варијации. Од нулите се плашеа како од бездомници. Ако некој беше нула, тогаш стануваше бездомник.

Во туѓината таа седи сама во собата со ќерката што вреска, одвај излегува со неа. Се срами од нејзиното врескање.

„Дали ѝ се радувате на ќерка ви кога ја видовте за првпат?“ прашува неврологот.

„Ми олесни.“

„Бевте нервозни во бременоста?“

Жената почнува да плаче. Докторката се извинува за навраќањето во минатото. Мојот глас се тркала рамномерно во двата јазика, внимавам на тоа да го задржам контактот со погледот, главата кон десно, главата кон лево. Контактот со погледот е дел од професијата. Повеќе од тоа, погледот ова опладне е дел од анамнезата. Двегодишната, имено, никогаш не ја погледнала својата мајка долго и задоволно.

Ако во војната беа окупаторите, во повоеното време тоа се сопствените сонародници, соработниците, кои во зорите се пробиваат во куќата, киднапираат и занемениите трупови им ги продаваат на семејствата. Ретко го гледала својот маж, секоја ноќ ја поминувал на друго место, некогаш во шумата, некогаш кај роднини. Но еднаш, кога била бремена во трети месец, го фатиле и го ослободиле по пет дена за противвредност од десет

овци. Што правеле со него во нивните соби за мачење, тоа не го знае. Потоа се променил. Сакал само да замине.

Ноќе со шлепери ја преминале границата, покрај инфра-црвените камери. Стравот се превртувал во нејзиниот стомак, а фетусот се притиснал за сидот на матката. Во домот за бегалци трудницата колабирала. Додека лежела ноќе во празната соба на болницата среде големата тишина, ѝ било како да е сама во вселената. Крвниот притисок се забрзал сè до ѕвездите. Времето за породување сè уште не било дојдено, но докторите рекле дека детето мора да биде ослободено од притисокот.

Мажот се среќава со сонародници, политизира, посетува јазичен курс. Таа останува со детето во собата. Во неа е жешко и влажно, па преку ден ги остава ролетните дополу спуштени. Никогаш не врескала, дури ни под бомбите. Не ѝ личело да изгуби разум. Керка ѝ ги носи потиснатите мајчински вресоци во светот, испушта звуци, но не и зборови. Мајката е занемена, мисли на напуштената земја, нејзините мисли протекуваат натаму како од дупка. Керката нема да може да го види светот во широчината, таа е изнесена во теснотијата на стравот. Таа има тесен поглед на светот.

„Аутистичка пречка“, неврологот ја соопштува дијагнозата по повеќе недели.

Очите на таткото пожелтуваат матно и се вкочануваат, вратот исчезнува во трупот, рацете омлитавуваат. Пот капе од неговото чело, од влакнестите подлактици. Главата не знае што значи „аутизам“, но телото сфаќа и се преправа дека е мртво. Потоа протекуваат зборови од него. Новата несреќа го потсетува на старата, на тоа како го зеле, со вреќа полна песок го удирале по главата сè додека не потпишал дека ќе ја изврши секоја наредба, дури и дека ќе убие. Тој се предал, одел со истата вкочанетост како сега. Ослепен е на едното око и во гла-

вата постојано му татни. И стравот е сè уште тука. Тој се чувствува казнет од животот, не може повеќе да се закочи, го цице двособниот стан на една многу прометна улица, центарот за социјална грижа, кој го притиска да бара работа.

„Ништо не научив, беше војна. А овдешниот јазик не ми влегува в глава.“

Ќерката удира со дрвен трупец по подот, избива во бес, прави гримаси, чкрта со забите. Мене не ме гледа, јас сум голем трупец, него нејзиниот мозок не може да го прими. Таа е селективна и истрајна, опседнато ги истражува деталите и никогаш нема да ѝ се израдува на цветната раскош на пролетта.

„Таа е непослушна. Дали можеби сме ја разгалиле?“ воздивнува мајката и додава, од страв дека би можеле да важат за лоши родители, кои не ја исполниле својата обврска:

„Ние сме строги, ја тепаме. Тоа ја смирува“.

„Бидејќи е јазик на телото“, објаснува докторката.

„Педијатарот е виновен. Па, јас го прашав дали имам премалку млеко. Тој негираше. Притоа ќерка ми врескаше од глад.“

Лекарката вели смирено:

„Аутизмот не доаѓа од гладот“.

Таткото се спротивставува.

„Јас знам што е глад. Од глад човек не станува паметен.“

Во повоената земја се раѓаат многу деца со деформации. Бргу ги отстрануваат во кофи, а оние со Даунов синдром ги кријат во куките. Толку многу аномалии одеднаш. Колатерални штети. Детето со пречки во развојот ја повредува честа на семејството. Но, во никој случај не ја повредува честа на стори-телите.

Мајката ја крева својата ќерка:

„Во конференциските сали треба да врескаш, тоа е правото место за тоа.“

Се вселивме во еден новоизграден стан на крајот од градот. Родителите добија работа на дванаесеттиот кат во една фирма, која произведуваше хемиски додатоци. Мајка беше горда дека благодарение на неа светот ќе биде пошарен. Од првата плата отиде со мене да купи мебел. Во подрумот на една семејна куќа газдата ни покажа квалитетна стара стока и ги именува цените, на што мајка ми одмавнуваше со главата и потпукнуваше со јазикот. Колку што повнимателно нè гледаше, толку потажен стануваше. Како да може да се развесели од тоа, ги спушти цените. Ги спушти толку многу, што мајка само кимаше. Овој маж се срамеше пред нас поради своето кукиче и мирот во кој тој живееше, се срамеше што не можеше да направи ништо против неправдата што ѝ се случи на нашата земја и беше страшно засрамен што мама му се радуваше на неговиот мебел. Иако беше растревожен, ја зачува присебноста и не нè понижи со смешни цени. Јас не знаев дека може да постои еден таков пристоен срам, и тој беше оној кој среде овие граѓански старудии ни посака добредојде во туѓината. Како што е редот во поздравните церемонии, имаше и подарок. Кога прашав за цената на еден црвен килим, мажот го крена овој нежно како новороденче од подот и рече:

„Тој ти припаѓа тебе“.

Тоа го стори без да воздивне и без да ми залепи лигав бакнеж на челото. Така научив дека добрите чувства тука се маскирани и бесшумни какви што беа партизаните на терен. Навечер легнував на килимот и плачев. Оттогаш плачот ме посетуваше еднаш неделно, му ја отворав вратата и ја поминувавме ноќта заедно. Во една од овие ноќи открив дека сум богата, јас поседував нешто што му недостасуваше на засрамениот маж: Јас имав трагична судбина. Не морав ниту да се грижам дека ќе ја изгубам ниту, пак, да се мачам да ја зголемам нејзината вредност. Трагичната судбина беше стабилен посед. Оние кои познаваа само мали несреќи, се вознемируваа за секоја ситница.

Не ни се закануваа проблеми со снабдувањето, на располагање ни стоеја машини за перење, автомобили и средства за чистење, па мајка успеа да се убеди дека сме среќни.

„Што ти е, намуртенко, па насмеј се“, ми се лутеше.

Откако ја изгубив мојата широка кожа на заедницата, се обвив во тесното самосожалување, се скрив во гневот против непознатото. Се чувствував како предмет кој мајка го поставила во една туѓа куќа, како малолетна невеста, зафрлена сто години наназад, омажена за една земја како за строг, стар маж. Требаше да ја сакам и почитувам неа, да се поднесувам цел еден живот со неа. Бев измамена во сè што го прави човека човек. Мајка не ми изведе сто принца, не ме праша: „Кого го сакаш?“ и: „Сакаш ли воопшто да се мажиш?“

Таа рече одлучно:

„Тука нема угнетување“.

За мене мојата земја беше разиграниот мајчин јазик, смеењето со моите другарки, припадност разбирлива сама по себе, топло струење кое ме носеше. Имав жабри и одеднаш бев фрлена на брегот, го слушав растењето на белите дробови, и секој здив болеше. Братот и понатаму ме тепаше, како да не живеевме во хумано општество. Се отселив.

Светот се скрши во „Јас“ и „Туѓата земја“. Го нарекував „мојот маж“. Кога го погледнував „мојот маж“, го гледав она што тој не го гледа. Тој немаше лице на месечина, неговото лице беше пченичен нукулец, долгнавесто и тврдо. Не можев да се одморам во него. Тој беше зафатен со тоа да 'рти, да избива, да зрее, до следната и наредната жетва и таа по неа. Како спиеше ова лице? Сакав да го земам в раце и да го измазнам, но ми предизвикуваше страв. Од неговите зборови веднаш се излеваа дела. Ако надојдеше некоја идеја, тој не ја оставаше да лебди, таа не беше балон, кој можеш да го гледаш, тој веднаш ја зграпчуваше, ја повлекуваше на земјата и ја

спроведуваше во некој план. Ги одредуваше часот, местото, текот, се осигуруваше против секоја случајност. За да се чувствувам тука како дома, мислев дека морам „мојот маж“ да го претворам во еден од старите луѓе, кои повеќе сакаа да раскажуваат епизоди и да копнеат по своите соништа отколку да дејствуваат. Оваа задача се трупаше пред мене како непроменливите снежни врвови, кои на јасните денови се појавуваа во далечината.

Автомобилот со затемнетите стакла со затвореници влегува во дворот. Јас се качувам по скалите, во чекалницата ги прелистувам изданијата од жолтиот печат, кои се единственото нешто шарено во оваа институција, бегло читам една приказна за убиство, сè додека не се појави еден добро расположен полицаец.

„За каков случај се работи?“

„Организиран прекршок. Доаѓаат тука за да крадат. Ние не сме самопослуга.“

Обвинетиот младич влегува нишајќи се, превртува со очите, се тресе и со јакната од овчо крзно го покрива својот млитав граден кош.

„Во фаза сум на одвикнување од дроги. Ќе ме ослободат ли?“

Адвокатот зјапа со широко отворени светлосини очи во актите. Неговите костенливи кадрици се исправаат од возбуда.

„Крадењето три парфеми сè уште не е причина да ве задржат во затвор.“

„Не можам повеќе да издржам, имам треска, крвниот притисок ми се крева, веќе два дена немам штоф.“

„Колку често мора да го земате?“

„На секои четири-пет часа, туку хероинот е валкан, него-

вото дејство не држи долго. Во мојата татковина тој е толку чист. Еден грам е доволен за две недели.”

Тоа звучи како патриотизам, обвинетиот добива романтичен израз на лицето.

Кога свончето засвонува, ние влегуваме во судската сала.

„Ги молам судот и вашата земја да ми простат. Бев заведен и ветувам дека никогаш повеќе нема да крадам, чесен збор.”

Јас го китам неговиот говор, додавам „почитуваниот суд” и „вашата прекрасна земја”, а на „чесен збор”, мојот глас запелтечува од растревоженост. Необичниот патос сепак буди недоверба. Само адвокатот го наслушнува добронамерно странскиот звук на јазикот и одржува огнен одбранбен говор.

Во договорот за преведување стои дека ние сме обврзани кажаното да го пренесеме совесно. За намерното погрешно преведување постои повеќегодишна затворска казна. И треба да сме точни и да изгледаме негувано. Но јас сум премногу разбушавена за оваа фризирана задача. Судбината на другите ме тера на отворено море и ветрот ги кубе моите чувства и мисли.

Во ходникот обвинетиот моли за дозвола да пуши.

„Ние не сме такви”, вели полицаецот и пуши со него.

„Јас ги мразам дилерите”, раскажува младичот. „На железничката станица седи еден, игра со јазикот; тоа значи: имам кокаин. Би можел да му го свиткам вратот.”

„Но тоа е само ваша фикс-идеја”, се обидувам да му бидам терапевт.

„Да, човек мора да има волја, но дрогата ја уништува волјата. Порано боксував, тежев сто килограми. Ако денес не ме ослободат, ми претстои лоша ноќ без штоф. Многумина се задушиле од сопствениот јазик.”

Обвинетиот зборува за дрогата со почит и омраза, таа му е душман и пријател, татко и мајка, небо и пекол и самиот

живот. Кај себе не открил ништо друго освен своето тело, кое ѝ го подарува на дрогата, за да го уништи таа. Како материјал за разговор, тој нуди фалење за херојското издржување на уништувањето.

„Неговиот проблем е самообразата. За тоа се работи, а не за затворот и ослободувањето. Како би можел да научи да се сака самиот себе?“ прашувам јас занесено, но адвокатот нетрпеливо бара од мене само да преведувам.

„Сте доставиле барање за азил со образложение дека во вашата земја е војна. На каква војна мислите?“

„Лошото е што таму стои една фабрика за хероин“, вели обвинетиот и пуши со затворени очи, додека не засвони свончето.

„Четири недели истражен затвор, потоа депортациски затвор и депортација.“

Судијата се труди да ја изнесе рамнодушно пресудата. Полицаецот живнува и го одведува затвореникот.

„Само затоа што е странец, оди в затвор, така се прават криминалци од луѓето, сепак секој има право да прави со своето тело што сака“, се буну адвокатот, кој сега изгледа како некој да му удрил шлаканица, кадриците му се сплескуваат над ушите.

Судијата вели потиштено:

„Не можев да го пуштам на слобода. Нему му е потребен хероин и наскоро повторно ќе седи на обвинителната клупа“.

Моето име не ми припаѓа повеќе. Луѓето го изговараат пелтечејќи, тоа звучи погрешно, трмаво. Постојан повод да се чувствувам неподобно. Мојот начин на зборување во новиот јазик беше сомнително напукнат. Ќе се случеше грешка, ќе се отвореше дупка. Мештаните сакаа измазнети односи, бетонирани дупки.

Учителот мамеше:

„Приспособи се. Замисли си, одиш по улица и сите мислат дека си оттука“.

Но, јас знаев: моето сплескано лице како месечина ќе ме издаде. А и да не е така. Јас не сакав да се стеснам во должината и да се вкоренам тука како пченично зрно.

Ливадите беа распарчени од електрични огради, кравите пасеа зад знаците – приватно. Кај нас имаше широки полиња меѓу Истокот и Западот. Овдешните вештачки езерца не ни припаѓаа на сите нас, и рибите беа приватна сопственост. Каде би можела да истрчам сè до сонцето и да врескам неприватно додека не се струполоам? Постоеше сомнеж дека чувствата надвор од границите сакаат да го отуѓат приватниот имот. Приказната за чудесното тендере со каша, која се преварува, се разлива по кујнскиот под, ја напушта куќата и се тркала по земјата, понатаму и понатаму, тука не му беше позната никому. Мештаните ги сакаа ужасните приказни за нашиот неправеден режим, им смекнуваа погледите од нив. Може и ќе ме прегрнеа, но не си го дозволуваа тоа. Телото беше приватен посед зад една невидлива железна завеса.

Мара рече:

„Првин мора да поднесат барање за дозвола, за да смеат со раката да погалат нечиј образ“,

Јас сакав да ги ослободам од нивното проклетство, им пријдов, тогаш тие се штрекнаа:

„Колку ужасно си живеела, кутра ти, кај нас ти е добро“ и на збогување ми подадоа рака.

Ниедна машина за перење алишта не го испра толку чисто моето старо јас, за да можам да започнам еден недамкосан живот. Требаше да бидам благодарна што смеам да живеам тука. И постојано да бидам навреме. Кому и за што требаше да му бидам навремено благодарна, што мене ми беше толку лошо во подобриот

свет? Дома е онаму каде што човек смее да приговара, јас немав дом.

Рано наутро пред училиште делев весници, ги фрлав пред вратите на вилите, потпевнував во звукот на тркалањето на моето мало количе, во тактот на мојата прва работа. Требаше да се наведнам, грижливо да ги половам весниците на праговите на вратите, да стапнам тивко, да бидам невпечатливо облечена, на крајот на краиштата, стоев на најдолното скалило на социјалната скала, улогите не требаше да се помешаат, тие тука се оформувале со векови и требало и да се зачуваат, ме опомена шефот. И самиот се смееше на своите нереволуционерни зборови и жалеше што текот на светот е токму ваков. Јас и понатаму одев во зорите исправено зад количето, косата распуштена, додека во канцеларијата на шефот се трупаа поплаките на жителите на вилите.

„Или ќе си ја врзете косата, или ќе морам да ви ја одземам задачата.“

Останав неврзана. Мојата коса требаше да се разлива, да се шири над рамената, густа и кадрава беше таа, ја чешлав наутро на прозорецот. Таа требаше да измами воодушевени погледи. Но, некој ги беше собрал моите прамни коса во дворот и ми ја свиткал пораката во тоалетна хартија, па ја тутнал во поштенското сандаче. Тие не беа посед, само ѓубре што се измива во шолјата. И ниту еден збор во поштенското сандаче. Лесното пакетче беше јазик за себе, тежеше. Беше потиштувачки мирно и уредно врзаните вреќи за ѓубре светеа црно. Веќе се гледав рециклирана во нив. И свежиот раскош лисје важеше за ѓубре. Лакоми гласни вшмукувачи вртеа наоколу и го голтаа шушкавото блиско чувство.

Во повредливата трајна состојба, во преден план го изнесував плачот, тој излегуваше при секое сопнување. Активноста на еден единствен човек ме исфрлаше од космосот. Не сакав ништо друго освен да избегам од изметената празнина каде што ме

укоруваа и да се вратам на тротоарите на мојот град, врз кои лежеше ѓубре. Дома беше онаму каде што имаше познати траги од живот. Нивната смрдеа во туѓината стана мирис на татковината и на слободата.

По бледилото и кривката состојба на телото препознавам дека младата жена веќе со недели е во затвор. Во неподвижното тело итаат мислите. Телото ѝ се тресе поместувајќи се, а нејзините мали сини очи светат како вирот во бунарска дупка. Тие се исплакани. Не ја разбира својата вина, мислите се удираат од една граница. Од утро до вечер чистела во туѓи домаќинства, постојано била вредна и послушна. Кога нејзиното момче ја замолвило да однесе едно пакетче во друга земја, таа го сторила тоа, од чиста срдечност. Се наведнува нанапред, со рацете прави едно кружно движење, како тоа повторно да ќе го испразни нејзиното срце. Не добивала пари за таквите услуги, таа била просто подготвена да помогне, никого не можела да одбие за нешто, а уште помалку него, кој бил толку добар со неа.

Во своето детство знаела што е беда и овој маж ѝ помогнал да се исели, па ѝ ги купил токму оние фармерки што сакала да ги има, тој никогаш не ја погледнувал цената. Никогаш не сретнала таков човек, маж со култура, но затворен во себе. Не можела да го процени. Кога пред три месеци во станот влетале петнаесет полицајци, ѝ станало јасно дека била невеста на барон на дрогата. Тие го насочиле наполнетото оружје кон неа, додека тој веќе фатил магла. Таа седи на простата обвинителна клупа, си ги трие испотените раце.

„Со задоволство ќе ви помогнам, кажете ми што ви треба.“

Сега му се нуди на истражниот судија, но тој не сака ништо од неа, ѝ дава понатамошни осум недели истражен затвор.